

ШОДУНАВА

№ 35.

Београдъ 5. Септембра.

1847.

ДМИТАРЪ ЯКШИЋ И ТРИ ТАТАРИНА КОДЪ БЛАТНЕ РѢКЕ.

(Далѣ.)

Кадъ је рѣчи Татаръ саслушао,
Плану Татаръ кан'да се помани,
Бедевио беше разлютио,
Да му ова у высину скаче,
Па с' прикучи на билѣгъ Якшићу,
Трже Татаръ копље убонто,
И баџи га на Дмитра Якшића;
Ал' је жеравъ мейдану навико',
Онъ ви паде на предња колѣна,
Да сачува свога господара,
Копље звижну преко Дмитра главе,
И до полакъ у земљу забоде;
Баџи копље Дмитаръ на Татара,
Клону земљи лута бедевија,
Копље пређе преко Татарина.
Трже Дмитаръ сабљу димискио',
Трже Татаръ сабљу староковку,
Па с' одоше съ ныниа ударати;
Кудъ удара Якшић Дмитрије
Кудъ удара свога душманина,
Све одлеће стара међеднина,
Међеднина и съ ньомъ вучетина,
Ал' иу немож' ништа паудити.
Кудъ удара црный Татарине,
Кудъ удара Якшића юнака,
Туд' одлећу комади одъ чос,
И понешто плетена гайтана;
Ал' се вѣшто юнакъ одбранює,
Брткомъ сабљомъ и широкимъ штитомъ.
Бори ли се до два до три сата,
Ни Татаринъ Дмитра да омане,
Нити Дмитаръ црна Татарина.
Али Дмитаръ вѣшт' окреће сабљомъ,
Онъ превари свога душманина,

Превари^{тга}, укиде му руку,
Клону рука на зелену траву;
Узе Татаръ сабљу у шуваку,
Па натера люту бедевијо,
Да б' жераву она наудила;
Ал' се жеравъ пріе изправио,
Па дочека люту бедевијо,
Десно юй је уво одгризао,
И још' мало захватио меса,
А на ваги до четири вунте,
Бедевија у крви огрезиу,
Вришти пуста кано лута гуж.
Кад' то види црный Татарине,
Е иу немож' сабљомъ досадити,
Баџи сабљу у зелену траву,
Па одекочи ода бедевија,
И извади малу давицкињу,
А на билѣгъ Дмитру рече стати.
Дмитаръ сиши поманина жерава,
И рече му туда се шетати,
Ако гости буде до неволје,
Да се нађе нѣму у неволи,
Па онъ стаде нѣму на билѣзи.
Плану пушка а зрио проуи,
Нити Дмитрија позаболи глава.
Припаде се црный Татарине,
Па побѣже съ мейдана юначкогъ,
А за ньиме на зеленку Фата.
Схвати Дмитаръ шару са очима,
Земљи клону, шари огань даде;
Ће је окомъ Дмитаръ наменуо,
Онде га је зриомъ погодио,
Вишекъ му је у леђа сасуо,
А на прси зрио изтурјо,
И са зриомъ нешто помекано,
Чинвиске бѣле цигерице;
Съ обе -й стране пенциръ отворио;
Спред' му с' виде бѣле цигерице,

www.unibiblioteka.ru

А вострагу мастина ртенича,
И юш' кос пошироко ребро;
Татаръ паде на земльцу црну,
Татаръ паде а Дмитаръ допаде,
И шкеде му да укине главу;
Познаде га црны Татарине
На му стане 'вако говорити:
"Ты л' си Мито яда недопао,
Ты л' ме Митре предъ свѣтомъ превари,
Црнъ ти образъ быо на дивану,
Ко што ти с данасть на мейдану,
На мейдану међу двіе войске;
Я непозва на мейданъ Србина,
Но Маџара родомъ и колѣномъ,
Што се хвале да за нась немаре." —
Но му вела Якшинъ Дмитриј:
"Муч' нејудуй, негуби памети,
Тер' негради Раца одъ Маџара,
Бре ћу ти одшалити шалу." —
Ал' му рече црны Татарине:
"Бре аферимъ Якшинъ Дмитриј,
Буд' си мене на мейдану изд'о,
Ту при концу о превари радишъ,
Знашъ ли море Дмитре одъ Якшића!
Позно бы те, да на се навучешъ
Рисовину оли вучетину,
Оли стару какву међедину,
А по твојой на челу билѣзи,
И дебеломъ твоме црномъ брку,
Юшть по твонимъ крвавимъ очима,
А сувише по твоме жераву!
Некмол' небы по уплатницама,
И по тврdomъ на глави чакову.
Знашъ ли Митре, знашъ ли душинине?
Кад' си мене на жераву вио,
Преко равногъ поля Бечкеречкогъ,
Да неум'че вѣму бедевія,
Не бы тада я изнео глане,
Онда самъ те добро утувіо,
Тебе Мито и змай Бранковића,
И са змајомъ Бранковића Павла.
Но те братимъ Богомъ истинісъ,
И кумимъ те светисъ Јованомъ,
Кунемъ небомъ, надъ тобомъ кос с.,
Кунемъ земљомъ, подъ тобомъ коя с.,
А тако ти родица шеница,
У полю ти стадо проблејло,
А у двору чедо заплакало,
Нескидай ми са рамена главе!
А проста ти моя крвца была,
И проста ти моя Фата была!
Единица врло добро мое!"
То изусти па душу изпусти.

Надъ нынъ Фата јде яднике:
"Ой юначе живъ те Богъ убио!
Десница ти усанула рука,
Изъ кос си зрно изпустіо,
И десно ти око изкочило,
Коимъ си га море памотріо,
Юште твога отца желя была,
Као мене и могъ родителя." —
Кадъ с Дмитаръ разабрао рѣчи,
Ћипи тамо до Фатиме доће,
Ухвати с за бѣлу руку,
На юй турн бѣлый дувакъ съ лица,
Засія се лице у Фатиме,
Побрятиме, кано ярко сунце,
Ухвати га чивутска грозница.
Я каква с Фатима ѡевойка,
Я каква с яда недопала,
Ко-й видіо на планини виду,
Ни вила юй белки друга ніе;
Ѡевойка с у кавезу расла,
Кажу расла петнастъ година,
Ни видила сунца ни мѣсца;
Обрвице морске піявице,
Трепавице крила ластавице,
Чарне очи два драга камена,
Бѣли зуби два низа бисера,
Образчики бѣли и румени,
Башь ко да су млекомъ наливени,
А ружицомъ озго поспани.
Кадъ говори к'о да голубъ гуче,
Када иде к'о да с паунъ шеће. —
Докъ се съ Фатомъ Якшинъ забавляо,
Жеравъ доће до свогъ господара,
Ногомъ біе а ушима стриже.
Обазре се Якшинъ Дмитриј,
Другій Татаръ на н'га ударіо,
Те га крза сабљомъ по чакову;
Кадъ се Дмитаръ виђе на неволини,
Жераву се на рамена баци,
На поћера по полу Татара;
Сустиже га край Польска тabora,
Ману сабљомъ и осталомъ снагомъ,
Колико га лако ударіо,
Раздвои га на коню ѡогату,
И ѡогата на црной земльци,
Юшть с мало земљ захватіо. —

(Конацъ слѣдує.)

ВРАТИСЛАВЪ II., ВОЙВОДА ЧЕСКІЙ, ПОСРЕДСТВОВАНЬМЪ ЦАРА ХЕНРИХА IV.
ДОБЫЯ КРАЛѢВСКУ КРУНУ.

Одъ духовни и мірски непріятеля удрученъ, изгледао є *Хенрихъ IV.*, царь Французкій, са свю страна помоћь. Између кнезова оногъ времена био є *Вратиславъ II.*, войвода Ческій, збогъ велике свое силе и богатства кодъ свю признать. Башъ кодъ є *Хенрихъ* у найвећој нужди био, дође *Випрехтъ* грофъ одъ *Грациша*, одъ свои сусѣда, немирны Саксонаца, протеранъ, у Вратислављевъ дворъ. Своимъ простосрдачнимъ обхођенъмъ придобые наскоро войводе и свю великана паклоность и пріательство. Познаваюћи сјајность, богатство и силу Ческога двора, ће се могао уздржати, да свое удивљење неодкрив: што се *Вратиславъ* съ титуломъ войводе задоволява и кралѣвску круну нетражи, предложући му: да помоћи требуюћегъ цара новчемъ и войскомъ подпомогне. Драговољно є войвода ово предложенje примјо. *Випрехтъ* ће морао къ цару ићи и у име *Вратислава* у новцу и войски помоћь му предложити, и тимъ кралѣвско достоинство войводи изходатайствовати. Радостно є утеснѣнији царь ову за њега у пайболъ време приспѣвшу вѣсть примјо. Год. 1073. закаже саборъ у *Вирибургу*, на кои и *Вратиславъ* дође, гдѣ одъ Архиепископа Майнскогъ за краља крунисање буде.

Са знатнымъ числомъ коняника пошље новы краль свогъ сына *Боривол* и *Випрехта* цару у помоћь; позната храбрость Чеха уліе страхъ Таліјанцима у срдце; многое вароши буду освоене, и самъ *Римъ* мораде се оружју цара покорити. Чеси са храбримъ своимъ предводитељима први се на јиздомима вароши укажу, капио једну разбјо и сву остalu войску у градъ пусти.

Богато одъ цара награђени и славомъ увѣнчани врате се оба юнака у *Прагу*. Овде получи *Випрехтъ* за награду руку лјпе принцезе *Юдите*; но ће дуго у наручјима любави достойне супруге свое миръ уживао, јербо га по краткомъ времену позове *Вратиславъ* у бойно поље противъ Саксонаца.

Цѣла є Нѣмачка *Хенрика* за цара признала; само јошти горди Саксонци нису му се хтѣли покорити. Саединѣнимъ силама пођу *Хенрихъ* и *Вратиславъ* противъ бунтовника; кодъ монастира *Лохенбургъ* ударе се; храбро су се борили Саксонци; али су найпосле, немогући

јуначту царске войске одолѣти, разбјени морали у бѣгству спасенje тражити. Заслуге *Вратислава* награди царь съ двѣма провинцијама; но једну одъ ових вѣдно дуго *Вратиславъ* обдржати могао, јеръ наскоро мало вѣгово число войника, кое є градъ чувало, ячимъ полкомъ немирногъ *Еберта*, буде оданје изтерано.

Саксонци су истина побѣђени, али нису јошти сасвимъ покорени били. Тврдоглавство њијово найпосле до тога дотера, да они, јошти съ једнимъ кнезомъ саединѣни, *Хенриха* у год. 1079. на једномъ сабору за незаконогъ цара огласе, и Швабскогъ войводу *Рудолфа* за Нѣмачкогъ краља избери.

Садъ су се обе стране са усугубљенимъ силама на бой спремале. *Вратиславъ* остане *Хенриху* вѣранъ и похити му у помоћь. Съ невѣројатномъ храбросу и огорченемъ кодъ села *Флоденхаймъ* сразе се; у пайгушће гомиле немирјателя продирао є *Вратиславъ*, нађе на самогъ *Рудолфа*, пусти се съ њимъ у двојборство и задобије му шлемъ. Храбростъ са Чеха много помогла, побѣду на цареву страну окрепнути. Докъ є годъ живъ био, свагда су при великимъ торжествима задобијеный шлемъ предъ *Вратиславомъ* носити морали.

После ове побѣде оде *Хенрихъ* у Италію, да се за цара крунише, а *Вратиславъ* науми међутимъ грофа *Еберта* изъ провинције, царомъ поклониће му, изтерати; но *Ебертъ* се умјо у провинцији одржати, и само присуствије храброгъ *Випрехта* спасло є Чехе, који су, безъ получења свое цѣли, опетъ у свое отечество вратити се принуђени били.

По одлазку изъ Италіје скупи *Хенрикъ* у Регенсбургу нову войску противъ соперника свогъ *Рудолфа*. *Вратиславъ* му као и свагда одма у помоћь притече. При *Милсену* се обе войске састану и битку започну, која є обе стране једнако оптетила. *Рудолфъ* изгуби десну руку, и одъ исте ране трећији данъ умре; а царска войска опетъ одъ Саксонаца буде разбјена и разтерана тако, да є и самъ *Вратиславъ* съ *Хенрихомъ* у бѣгству спасенje тражити морали; али є опетъ ратъ, несматрајући па изгубљену битку, збогъ смрти *Рудолфа* на цареву ползу окончанъ био.

Нїе се дуго *Вратиславъ* у Ческој одмарати могао, јербо є па скоро за ползу свогъ пріатеља цара *Хенриха* противъ войводе Аустријскогъ *Леополда* на Марсово поље ићи морали. При *Майлберггу* нападну Чеси у обкопаномъ логору на

ходећегъ се војводу, побеђе га, и цѣлу му земљу на найсвирѣпіи начинъ опустоши.

WWW.UNILIB.RS После краткогъ времена, вративши се Хенрихъ 1.084. год. изъ Италије и нехотѣвши награду пріятеля свогъ Вратислава на дуже време одлагати, закаже саборъ у Майнцу, на комъ Вратиславу кралѣвску круну своеручно у присуству многи кнезова и прелата на главу мете и одма заповѣсть изда: да Поляци и Слезани го-дишнији данакъ, кои су донде цару плаћали, одсада краљу Ческомъ давати имаю.

Изъ Майнца врати се краљ Вратиславъ у Прагу, где га Архиепископъ Гилбертъ, кои га је тамо пратио, заедно са нѣговомъ супругомъ у присуству скупљногъ Ческогъ благородства торжествено крунише. Ово крунисање, право у

Ческой, было съ неописанымъ весељемъ и найвећимъ кликомъ народа прослављено.

Вратиславъ је јошти 7. година после крунисања свогъ као Чески краљ живјо. Наслѣдници нѣгови опетъ су после само војводе титулу носили до Владислава II., кои је такође цару Фридриху I. важне услуге, као и нѣговъ предшественик Вратиславу Хенриху IV., учинио; зато царъ, на сабору у Регенсбургу год. 1157. са согласијемъ сабора, обнародује Владислава и нѣгове наслѣднике торжествено за краља Ческогъ и собственомъ га рукомъ крунише. Вѣрнимъ пратељствомъ освѣдоочио је Владиславъ Фридриху свою благодарностъ за получено достоинство.

П. Стојановић, Професоръ.

СМЪСИЦЕ.

ЗГОДНА ПРИМѢТБА.

Човекъ наручи у књижари једну књигу, што је гдје у народу нашемъ изашла, па ю чека петъ до шестъ мѣсеціј, да, вишепут' годину и више дана, и текаръ онда достави му се съ тежкомъ доплаткомъ. Није ли то убитакъ напредка књижевности? Но, браћо, другови; кадъ се онајвимъ путемъ промицат' неможемо, небы ли мы другомъ стазомъ ударили, да се књиге наше по свѣту разгласе? У Нѣмачкој књиготржство дотерало се до великогъ савршенства, по сасвимъ има у Нѣмачки списателя и издателя овичай, да они gratis разашимо дѣла нова на све гласовите новине и часописе свое, да се ту објаве, и тако јимъ се разчуе глаšь по читаоћемъ свѣту. Па зашто се то небы увело и кодъ насељ? Списатель или издатель нашъ нетреба на овай конацъ више него 10 комада, ербо неимамо више новина ни часописа. Да те комаде новинарима разположи, заиста бы могао рачунати, да ће му купаца намамити за найма вѣ 100 више, него бы обично продао. Па заръ не би то была користь и душевна и материјална? Размыслите, господо! —

(Изъ Кола.)

СИТИЦЕ.

* „Иша ли јошти кој тако лѣпа дѣвойка као што сте вы, у овомъ мѣсту?“ запита некіј странацъ

едну госпу, съ којомъ је на балу играо. — „Благодаримъ Вамъ особито за то пратељско разпитање, одъ прилике јошти четири или петъ.“

* У једной књизи, која је не давно у Паризу изашла, подъ именомъ: „Римъ и Піусъ IX.,“ стои, да је папа једномъ, кадъ је нетко рекао, да Италија погледа као чизма, одговорио: „То ћемо јој манузу привати.“

* У старо време обичај имали су Грци, кадъ човекъ умре, да му по једанъ сребрни новацъ у уста истру, и съ пыњимъ да га закопају. Чиновникъ велики, саставши се съ некимъ Киническимъ философомъ, рекне му: „Я се чудимъ твојој памети! ты толике учишъ, па јошти видимъ, да ниси стеко једанъ сребрни новчић, съ којимъ ћешъ се баръ укопати мони.“ „Ха, х., ха!“ смехуји се одговори философъ: „зарь ты незнашъ, да ко ништа нема, ништа му се ни одузети неможе.“

Светоликъ Безкосвъ.

НОВА КЊИГА.

Коло. Чланци за литературу, умѣтност и народни животъ. Уредникъ: Станко Вразъ, Књига V. У Загребу. Тискомъ к. п. народне тискарнице дра. Людовита Гал 1847. — (Латинскими писеменима.) На в-ку, стр. 92.

Учредникъ Милошъ Поповић

Издано и печатано у Правитељственомъ Књигопечатномъ у Београду.

